

Zakon osemurnika pred angleško zbornico

Delavska ministarka predložila načrt v smislu washingtonske pogodbe

London, 18. apr. — Miss Margaret Bondfield, ministarka za delo v angleški delavski vladi, je včeraj predložila zbornico osnovno za reguliranje delovnika v industrijah na podlagi washingtonske pogodbe iz leta 1919, ki določa, da delovnik ne sme presegati osem ur.

Predloženi zakon določa, da se delo v industrijah na Angleškem omeji na osem ur dnevno ali 48 ur v tednu. Izjeme so za dela, ki zahtevajo "nadaljevalnih procesov" in v teh slučajih sme delovnik trajati povprečno 56 ur v tednu v dobi treh tednov. Čezurno delo ne sme presegati 32 ur v enem tednu in plača za čezurno delo mora znašati najmanj eno četrtino več kot v navadnem času.

Zakon se zaenkrat ne tiče dela na kmetijah, v pisarnah niti hišnih poslov; izključeno so tudi rudniki in premogovniki.

Stavka krojaških delavcev

Zahtevajo priznanje unije in skrajšanje delovnika

Montreal, Kanada. — (F. P.) — Stavka krojaških delavcev pri Hyde Park Clothing Co. gre že v četrty teden. Krojačjem je prišla na pomoč Amalgamated Clothing Workers unija, ki je poslala svoje organizatorje, da pomagajo pri vodstvu stavke. Glavna zahteva krojačev je priznanje unije in skrajšanje delovnika.

Hyde Park Clothing Co. je znana kot velika izkoriščevalka svojih delavcev. Krojači so bili prisiljeni delati 60 ur v tednu in maksimalna mezda je bila \$25 na teden. Posebno so bile izkoriščane ženske, ki so morale delati 60 ur za deset dolarjev tedenske mezde.

Večina delavcev je poljake, italijanske in francoske narodnosti, ki so šele pred kratkim prišli v Kanado. Amalgamated je poslala mednje organizatorje, ki razumejo jezik teh delavcev in delavk, da so agitirali za pristop v unijo. Razložili so jim pomen organizacije in jih pridobili za stavko, ki je bila edini izhoda potem, ko je družba odklonila vsako pogajanje za mirno poravnavo.

Stavkarje podpirajo v njihovem boju vse delavske unije v Montrealu.

Strokovno in politično gibanje na Irskem

Dublin. — Na skupnem kongresu strokovnih unij in delavske stranke na Irskem so delegati odločili s 110 glasovi, da se 3. dan se industrijske in politične aktivnosti razdele. Od sedaj bodo strokovne unije koncentrirale svoje delo na industrijsko polje, dočim bo delavska stranka vodila politične boje na način kot to dela angleška delavska stranka.

Senator odobrava poboljšano poročila o suhaškem ubijanju

Washington, D. C. — Senator T. J. Walsh iz Montane, demokrat, katoličan in velik suhač, je v četrtek dejal v teku preiskave o zakulisništvu, da je popolnoma v redu, če prohibicionisti objavljajo omiljena poročila v slučaju uboja mokre-para grešnika.

Kompanija izposlovala injunkcije

Philadelphia, Pa. — Delmont Hosliery Co. je izposlovala na sodišču injunkcije, ki preprečujejo piketiranje njene tovarne. Besedilo injunkcije je slično oni, ki je bila izdana proti nogavičarskim delavcem v Eastonu.

Vrhovno sodišče sedež reakcije

Protesti proti Parkerju postajajo glasnejši. Voditelji delavskih unij pritiskajo na senatorje, naj ne potrdijo imenovanja Parkerja

Washington, D. C. — (F. P.) — "Ako je predsednik Hoover skušal z imenovanjem sodnika Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča ustvariti še večjo reakcijo, kot je že med člani tega tribunala, tedaj se bo njegov namen uresničil, ako ne bodo senatorji nastopili proti Parkerju in se uprli njegovi potrditvi." To izjavo je podal Mercer Greene, predsednik People's Legislative Service.

Večina članov zveznega vrhovnega sodišča skoro v vseh slučajih postavlja lastninske pravice višje kot človeške. Ako bo šlo v tej smeri naprej, tedaj bo to sodišče glavno zatočišče tistim, ki teptajo človeške pravice in smatrajo delavstvo za navadno komoditeto, s katero se lahko trži na isti način kot s aplošnim blagom.

Predsednik Hoover je bil predmet ostre kritike, ker je imenoval Hughesa načelnikom vrhovnega sodišča. Toda med Hughesom in Parkerjem je velika razlika. Prvi je vsaj v nekaterih slučajih pokazal nekaj naklonjenosti liberalnim idejam, dočim je Parker znan nazadnjak, ki si je pridobil notoričen sloves s potrditvijo injunkcije, ki je bila izdana proti rudarjem v West Virginiji. Hoover, ki je izbral Parkerja, ni niti najmanj mislil o njegovi sposobnosti, pač pa so bili za imenovanjem politični motivi, da tako pridobi političarje v južnih državah na svojo stran.

POLITIČNO GIBANJE DELAVCEV V PHILADELPHIJI

Organizirali so svojo stranko in imenovali kandidate

Philadelphia, Pa. — (F. P.) — Delavske unije v tekstilnem distriktu Philadelphije so organizirale progresivno ligo in imenovali kandidate, katere bodo podpirali pri primarnih volitvah za državne senatorje. Fred Lauterwasser, predsednik krajevne tekstilne unije, in William F. Kelly, podpredsednik nogavičarske unije, sta kandidata za državna senatorja.

Progresivna liga je izdala svojo platformo, v kateri naglašajo: Omejitev sodnijske oblasti pri izdajanju injunkcij proti delavcem v industrijskih sporih. Zakon proti aklepanju "yellow dog" pogodb in zaštita delavskih pravic pri vodstvu stavk in organiziranju delavcev. Zakon za državno starostno pokojnino in zavarovanje zoper brezposelnost. Omejitev otroškega dela in protekcija delavk v industrijah.

Med unijskimi delavci je sedaj v teku agitacija za kandidate, ki jih je izbrala progresivna liga.

Brutalen policaj

Philadelphia, Pa. — Neki policaj je tako pretepel Charles Ripleyja, da je moral iskati zdravniške posebe v bolnišnici. Zadeva je prišla pred sodnika, kjer je policaj izjavil, da je pretepel Ripleyja, ker se mu je smejal, ko mu je zagrozil s aretacijo radi piketiranja neke nogavičarske tovarne. Sodnik je policaja oštel in oprostil stavkarja.

Ripley je sedaj vložil tožbo proti policaju radi kriminalnega napada in zahteva odškodnino.

Proces umetnega kavčuka iznajden v Rusiji

Berlin, 18. apr. — Kemiki v sovjetski Rusiji so odkrili proces umetnega kavčuka, ki lahko revolucionirajo gumijsvo industrijo vsega sveta. Prva pošiljatev umetnega kavčuka je pravkar prišla v Nemčijo in nemški strokovnjaki se zelo pohvalno izražajo o novem produktu. Kavčuk je narejen iz soka, ki so ga dobili iz rastline "čandila," katere raste v divjem stanju v centralni Aziji. Sok te rastline vsebuje 20 odstotkov gumijske tvarine.

Profesionalen patriot v zagati

Državna trgovska zbornica mu je obesila tožbo na vrat

New York. — (F. P.) — Fred R. Marvin, ki je poznan kot hud nasprotnik rdečkarjev in navdušen patriot, kadar ve, da mu njegov patriotizem prinese denar, je znova prišel v zagato. V prejšnjem letu se je moral na sodišču zagovarjati radi obrekovanja Rosike Schimmerjeve in je bil obsojen na plačitev denarne kazni v vsoti \$17,000, sedaj pa si je nakopal jezo državne trgovske zbornice, ki je vložila proti njemu tožbo radi raketirstva.

Državna trgovska zbornica obožuje Marvina, da je ustanovil novo organizacijo, mestno trgovsko zbornico, v katero so pristopili dvomilijoni značaji, ki so bili izključeni iz trgovske zbornice v Bronxu. Državna trgovska zbornica pravi, da je nova organizacija postala orodje izsiljevalcev in tako škodi njenemu dobremu imenu. Marvinova organizacija je sedaj predmet preiskave, ki jo vodi mestni trgovski biro in nekatere strokovne unije. Ako bo akcija državne trgovske zbornice uspešna, si bo moral Marvin izbrati novo ime za svojo organizacijo, da bo lahko nadaljeval s svojim raketirstvom.

Marvinu pomagajo militarni, med katerimi je tudi neki višji vojaški častnik, čij glavni namen je oživetiti kampanjo proti radikalcem, ki spominja na čase Luukove gonje proti radikalcem, ki je bila podvzeta v povojnem času.

Starostna pokojnina v Massachusettsu

Boston, Mass. — Zgledu države New York bo najbrž sledila država Massachusetts, kjer se vrši razprava o sprejetju predloge državne starostne pokojnine. Predloga, ki je bila predložena v legislaturi, določa, da država prispeva eno tretjino vste v posebni pokojninski sklad, drugi dve tretjini pa se razdele na mesta in okraje. Zakon, ki je bil sprejet v državi New York, določa, da država prispeva polovico vste v pokojninski sklad, iz katerega se plačuje podpora osebam, ki so dosegle starost 70 let in nimajo svojcev, da bi jih podpirali. Predloga, ki je pred legislaturo države Massachusetts, je skoro enaka oni, ki je bila sprejeta v državi New York.

Sodnik aretiran radi kršenja suše

Selma, N. C. — Sodnik N. A. Sinclair, član vrhovnega sodišča države North Caroline, je bil 17. t. m. aretiran na obtožbo zveznega prohibicionista, ki pravi, da je nakel pajnt šnopsa v njegovem kovčegu, ko se je vozil v vlak.

Sledovi jamskega človeka v Rumuniji

Bukarešta, 18. apr. — Ostanke človeškega življenja iz kamne-ve in jamske dobe so te dni odkopali v tej okolici. Dobili so nekaj okostij in več kosov kamnitega orodja.

Nadaljnji 27 voditeljev zaprtih v Indiji

Drugi Gandhijev sin dobil tri mesece napora. Nacionalisti začeli z novo formo pasivnega odpora

Bombaj, Indija, 18. apr. — Britsko oblasti so včeraj udarile s težko pestjo po voditeljih kampanje za civilno nepokorščino. Sodišča so obsodila 27 prominentnih nacionalistov v zapor od treh mesecev do dveh let; vsi so bili udeleženi v kampanji nepostavnega izdelovanja soli. Gandhijev drugi sin Davidas je dobil tri mesece zapore. Njegov starejši sin je bil pred nekaj dnevi obsojen na isto kazen. Dr. Chaitram, predsednik provincnega nacionalističnega odbora v Surat, je dobil dve leti.

Medtem pa Gandhi še vedno nemoteno izvršuje vodstvo pasivne vstaje. Gandhi je včeraj zastro obsodil nasilne čine teroristov v Kalkuti in Karačiju; ponovno je apeliral na svoje pristane po vsej Indiji, da ne smejo izgoviniti roke na nikogar. Izrekel je tudi bojazen, da bodo krvavi izgredi zadnjih dni škodili kampanji civilne nepokorščine.

Voditelji kampanje v notranjosti Indije, ki so predale od morja, da bi se udeleževali pri nepostavnem izdelovanju soli, so začeli z novo formo pasivne vstaje. Pozvali so kmete, da ne smejo plačevati nobenega davka od javnih pašnikov, na katerih pasejo živino. Organizirali so akcijo na ta način, da se požene livna na državne pašnike v velikih čredah, da je ne bodo mogli pazniki tako lahko razgnati ali poloviti. To znači novo silnost za javne uradnike na deželi.

Okrog tristo nacionalistov je danes navadilo na državne solnice v Vadalu pri Bombaju. Pobrali so posode s soljo in jih odnesli ter razdelili sol med prebivalce.

Konvencija rudarjev na polju antracita

Lewis se je podal rudarjem, ki so zahtevali sklicanje konvencije

Hazleton, Pa. — (F. P.) Rudarji na polju trdega premoga bodo imeli priliko predložiti svoje zahteve na konvenciji, ki se odpravi 30. aprila v tem mestu. Da se je Lewis podal, so v prvi vrsti odgovorni številni protesti lokalnih unij v treh distriktih na polju antracita. Rudarji so bili odločni v zahtevi, da je konvencija potrebna, predno unija podpisuje novo pogodbo s premo-govnimi operatorji.

Uradniki distriktalnih unij so po Lewisovem obisku naznanili, da bi bilo sklicanje konvencije potratna časa in denarja, če radi dejstva, ker so družbe dale zagotovilo Lewisu, da ne bo težko pri obnovitvi pogodbe, ki ne bo vsebovala novih zahtev. Rudarji se a tem niso strinjali in zahteve za sklicanje konvencije so postale čedalje glasnejše in tako je prišlo, da je moral Lewis ustreči želji rudarjev, ker se je bal, da izgubi med njimi še tisto malo vpliva, ki ga je ostalo spriču dogodkov, ki so se v zadnjih mesecih razvili v rudarski uniji.

Bivša ruska aristokracija pere obleke

Carigrad, 18. apr. — Bivši ruski plemiči, ki žive tukaj v begunstvu izza ruske revolucije, so začeli pralnico. Knez Goremikin, ki je bil svojočasno carjev svetovalec, šofira avtotruk in pobira umazano perilo od odjemalcev. Tri bivše knežnje perejo in bivša baronica vodi likanje. Upravitelj pralnice je član bivše plemiške rodbine Orlov.

IZKORIŠČANJE POŠKODOVANIH DELAVCEV

Brezvestni zdravniki in odvjetniki kujejo dobiček iz nesreče delavcev

New York. — (F. P.) — Delavske unije so se pričele zanimali za spremembo obatožbe državnih odškodninskih zakonov. Pritožbe prihajajo iz skoro vseh držav, da odškodninski zakoni ne varujejo delavca, temveč dajejo priliko brezvestnim odvjetnikom in zdravnikom, da jih zlorabljajo v svoje namene.

Državna delavska federacija v Severni Karolini, ki je uvedla študijo v to vprašanje, je zbrala podatke, ki jasno prikazujejo izkoriščevalce poškodovanih delavcev. Tako je neki delavec, ki je bil v bolnišnici dvanajst tednov radi poškodbe, prejel \$72 odškodnine, dočim so zdravniki in odvjetniki spravili \$1,181. Predsednik državne delavske federacije se je izrazil, da je izgubil vsako zaupanje v odškodninski zakon, ki dovoljuje tako odiranje poškodovanih delavcev.

Kompanijski zdravniki so najhujši sovražniki poškodovanega delavca, ker stojijo med njim in kompanijo in podajajo izjave, da je bila gotova bolezen kriva, da se je delavec pri delu poškodoval. Na ta način zvrčajo krivdo poškodbe na delavca samega, ne pa na kompanijo, ki v več slučajih prezira državne zakone za varstvo delavcev v industrijah.

Državne delavske federacije v Massachusettsu in Missouriju so se izrekle za predlog, ki je bila predložena v legislaturi in določa, naj država sama vzame v svoje področje zavarovanje in tako prepreči graft, ki je v zvezi s privatnimi zavarovalnimi družbami, ki imajo sklenjene pogodbe z delodajalci. Te zavarovalne družbe tudi pritiskajo na delodajalce, naj odpustijo delavce, ki dosežejo starost 45 let in namesto njih najemajo mlajše delovne moči, katere niso tako velika rizika zavarovalnim družbam. Ako bi država vzela pod svojo upravo zavarovalni sklad, bi bil graft v toliki meri kot je sedaj nemogoč.

Vojna proti verižnim prodajalcem

Memphis, Tenn. — Lokalni trgovci so se organizirali za boj proti verižnim prodajalcem. Začeli so izdajati svoj list, v katerem so skušali napraviti vtis, da jih v njih kampanji podpirajo delavske organizacije. Na to se je oglašil centralni svet delavskih unij, ki je sprejel resolucijo, v kateri pravi, da skuša trgovsko glasilo stvar prikazati v napačni luči. Zastopniki delavskega sveta sicer izjavljajo, da se medze klerkov v verižnih trgovinah nize, obenem pa pristavljajo, da niso pri "neodvisnih" trgovcih prav nič boljše.

Zakon selektivne imigracije prihaja

Washington, D. C. — Senatna zbornica je v četrtek sklenila, da dobe v mejah sedanjega naseljeniškega zakona prednost oni imigrantje, ki jih ameriški delodajalci potrebujejo za posebna dela. Dalje je senat dodal kvoti vsake dežele dve osebi več, ki sta zmogni vodstva in nadzorstva pri gotovih delih.

Obstrelil vdovo in skočil v smrt

Chicago. — William Costello, star 60 let in upokojeni uradnik Santa Fe železnice, je v četrtek v Great Northern hotelu obstrelil 45-letno vdovo Marjorie Ryan, ker mu je odrekala roko, nato se je zagnal skozi okno dvanaestega nadstropja in obležal mrtve na ulici. Zensko, ki je težko ranjena, so odpeljali v bolnišnico.

Robot vodil letalo sto milj; perfektna kontrola

San Francisco, Cal. — Veliko letalo je 17. t. m. letelo sto milj iz Sacramenta v San Francisco brez pilota. Vodil ga je "robot" v obliki glo-skopičnega aparata. V letalu so bili štirje mošje, ki so sedeli v svoji kabini in prepuščili vso kontrolo stroju. Robot je vodil letalo perfektno v ravni črti in ga apustil na tla na določenem cilju.

Protijunjska tvrdka bankrotirala

Njen predsednik se je trdovratno boril proti delavskim organizacijam

St. Louis, Mo. — (F. P.) — Buco Stave & Range Co. je te dni prišla v roke državnega upravitelja, ker ni mogla zmagovati svojih obveznosti.

Ta kompanija je pred leti vzbudila pozornost javnosti kot tožnik proti Ameriški delavski federaciji, proti kateri je izposlovala injunkcije. Voditelji federacije so bili obsojeni v zapor na podlagi obtožbe, da so kršili sodnijsko prepoved s tem, da so objavili, da družba operira svojo tovarno pod alistemom odprte delavnice. Zadeva je prišla pred zvezno vrhovno sodišče, ki je razveljavilo odlok nižjega sodišča.

L. W. Van Cleave, predsednik družbe, je bil aktiven v organizaciji "Citizens' Alliance," ki je bila v glavnem zainteresirana v razbijanju delavskih unij in v aretiranju unijskih voditeljev. Posrečilo se mu je razbiti mnogo strajkov, toda unjskega glavnega inženirja in potom "yellow dog" pogodbe. Naloga stavkarjev v tem slučaju je, odvzeti to orožje delodajalcu legalnim potom; na ta način stavkarji obdrže prijateljstvo in naklonjenost javnosti, unija je obvarovana pred zapletitvijo in je še vedno zmogla svojih funkcij v teku stavke.

KRITIKA POLICIJSKIH BRUTALNOSTI

Unija za ameriške civilne svobodščine je izdala brošuro, v kateri opisuje postopanje policije v delavskih demonstracijah

New York. — (F. P.) — Par dni potem, ko so bili voditelji demonstracij brezposelnih delavcev v New Yorku obsojeni na težke kazni, je Unija za ameriške civilne svobodščine izdala brošuro v kateri so navedena nasilja policije v raznih mestih za časa, ko so se vršile demonstracije brezposelnih delavcev.

Newyorški policijski komisar Whalen, ki je nekoč izjavil, da je moč forsiranja zakonov v policijskih koleških, je predmet ostre kritike. Njegovo postopanje je bilo izizvalno, ker je hotel povzročiti nemire in izgrede, da je potem njegova policija navadila na demonstrante. Namen se mu je posretil, kajti v nobenem drugem ameriškem mestu ni bilo toliko kršenja pravice državljanov kot v New Yorku.

Demonstracije brezposelnih delavcev v drugih mestih so izpadle primeroma mirno, ker se policija ni vmešavala vanje in so oblasti skrbje, da ni prišlo do izizvanja. Tako bi se bilo lahko zgodilo tudi v New Yorku, ako ne bi Whalena gnale politične ambicije, da se s nasilji proti delavcem prikupe mogotcem.

20 Filipincev zgorelo

Manila, 18. apr. — Silen požar je v Cadizu uničil veliko parno žago in domove 5000 prebivalcev. Dvajset oseb je našlo smrt v ognju. Požar je divjal dva dni, predno so ga dobili pod kontrolo. Škoda znaša preko dva milijona dolarjev in 1200 delavcev je izgubilo delo.

NOVA STRATEGIJA V INDUSTRIJSKIH BOJIN

Delavci, ki so prisiljeni na strajk, morajo vzbuditi zanimanje v javnosti, je dejal Budenz

Katanah, N. Y. — (F. P.) — Resen problem, ki stoji pred ameriški delavci danes in ga morajo rešiti, ni v glavnem organiziranju delavcev, temveč v spretnem vodstvu strajkov, je dejal Louis F. Budenz, poseben organizator Hosliery Workers unije in urednik delavskega lista "Labor Age", ko je govoril pred dijaki Brookwood kolegija o strategičnem vodstvu stavk.

Budenz, ki je prišel med dijakom iz Nazaretha, Pa., kjer je v teku stavka nogavičarjev, je opisal metode, potom katerih lahko delavske unije efektivno vodijo stavke. Podal je dokaze iz strajkov v Kenoshi, Philadelphiji in St. Louisu.

Povdarjal je važnost publicitete, ki gre v prvi vrsti za tem, da vzbudi med prebivalci simpatije za zahteve stavkarjev. Razložil je situacijo v Kenoshi, kjer se je voditelj stavke nogavičarskih delavcev posrelo pridobiti javno mnenje, da so potem delavci lahko predložili svoje kandidate za javne urade in so izšli zmagoviti iz volilne bitke. Ta taktika je bila tako uspešna, da se delodajalci danes bolj boje nogavičarske organizacije kot so se je kdaj prej.

Glavni namen vsake stavke je, ustaviti produkcijo, je dejal Budenz. Delodajalec bo potem skušal obnoviti obrat svojega podjetja s pomočjo stavkarskih injunkcij in potom "yellow dog" pogodbe. Naloga stavkarjev v tem slučaju je, odvzeti to orožje delodajalcu legalnim potom; na ta način stavkarji obdrže prijateljstvo in naklonjenost javnosti, unija je obvarovana pred zapletitvijo in je še vedno zmogla svojih funkcij v teku stavke.

Za uspešno vodstvo stavke se morajo unije dobro pripraviti; imeti morajo denar in voditelji morajo biti inteligentni in previdni, da ne nasedejo trikomi kompanijskih odvjetnikov in drugih. Stavke v današnjem času trajajo dlje kot so kdaj prej, zato morajo biti delavci in voditelji tudi bolj pripravljeni. Stare metode in apeli, ki so bili pred leti učinkoviti, ne morejo prinesiti rezultatov.

Ameriška vlada nastopi la proti ruskemu premogu

Zabranila bo uvoz ruskega antracita, ki tekmuje s ameriškim

Washington, D. C. — Magnatje trdega premoga v Pennsylvaniji zahtevajo visoko carino na ruski antracit, ki se uvaža iz dežele sovjetov v Ameriko po zelo niski ceni. Zahtevajo tudi druge ukrepe, da se prepreči uvoz premoga iz Rusije. Hooverjev kabinet se je odzval in trije člani kabineta so se ponudili, da bodo delovali v tem smislu. Ti trije so Mellon, Lamont in Davis.

Tiskarji izvajevali petdnevnik

San Francisco, Cal. — Tiskarji, ki delajo ponoči, bodo s pričetkom meseca oktobra delali pet dni v tednu in meza jim ne bo znižana. Zadevna pogodba med tiskarji in delodajalci je bila sklenjena prošli teden.

Ruski slikar Golovin umri

Moskva, 18. apr. — Aleksander Golovin, eden največjih modernih slikarjev v Rusiji, je včeraj umri v starosti 67 let. Sovjetska vlada ga je v problem letu odklikala z naslovom "ljudski umetnik."

THE ENLIGHTENMENT

Datum v oglepaju, na primer (Feb. 28-29), poleg valov

 130

Doktorju Trunku: Ameriški družinski koledar se ni sam uredil. Uredil ga je urednik, čigar ime je na naslovni strani knjige in to ime ni Mólek. Ako dr. Trunk dokaže drugače, dobi "vsak dan in vsako uro" čikaško mestno hišo in pa sprječevalo, da ni še nikdar v svojem življenju klepetal po bahje in zlobno opravljal! Tacol! (He, he — hi, hi — hik!)

Skupina članov SNPJ, ki spalamo tudi k socialističnemu klubu št. 4, smo se odločili, da priredimo pristno 'domačo zabavo' v soboto dne 26. aprila v Slovenskem domu. Zabava bo izredna, če želje in lačne in plešaste želje bo dobro pripravljeno, tako da bo vsaki udeleženec popolno postrženi z vsem, na kar se sedaj deluje pripravljajni od-

ki ga je prosila, naj kaznu njenega sina v Buffalu, ki nič ne skrbi za njo. Hoover je prečel pismo naselniškim oblastem in te so 17. t. m. dale aretirati Italijana, ki se piše Nino...

Kako naj se deca čuva pred
jetičniki? Dojenčka je treba
ločiti od matere, ki ima ku
izmeček. Tragična je ta ločitev
za majko, toda izbirati mor
pred verjetno smrtjo deteta
med pamesečnim osebnim n

Zbirka delavskih pesmi
New York. -- International Publishers Co. naznanja, da bo v kratkem izdala knjižico, ki bo vsebovala delavske pesmi v an-

Paris, 11. — Mrs. F. W. Claar je trinajstega v petek porodila sina. Claar, oče otroka, je bil tudi rojen trinajstega na petek 1909 in trinajstega na petek leta 1913 je bil star trinajst let. Takrat je povabil dvajset svojih součencev na partiijo svojega rojstnega dneva.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete u Jugoslaviji.)

Ban dr. Matko Laginja umri
Zagreb, 19. marca 1930.

Danes je umri tu po dalji bolesti u starosti 78 let zadnji hrvatski ban u vojda istrske hrvatskega naroda, dr. Matko Laginja. Ban Laginja je umri ena onih velikih osebnosti, ki so delale pri obmorskem Hrvatih, ki so jih hoteli gospodarsko in politično zaslužiti. Italijani, za narodno samozavest in gospodarsko osamosvojitve. Pri tem: avogon podrobnem delu je imel velike uspehe in tako maraški rešil za svoje istrske rojake. Rojen leta 1852 je dokončal svoje gimnazijske študije na Reki. Nato ga je poslala hrvatska vlada na grško eksportno akademijo, da se usposobi za profesorja na zagrebški trgovski akademiji. Ker pa se ta šola ni otvorila, je dokončal pravo in nastopil svojo pripravniško službo v Voloski. Obenem je delal kot tajnik katarske občine, kjer je pokazal svoje velike sposobnosti in znanje. Kmalu je prišel v istrski državni zbor, kjer je imel v 1883 prvi hrvatski govor v tej zbornici, kar je Italijane tako razburilo, da so se hrvatskih poslancev dejansko lotili. V tem zboru je bil celih 24 let. Kmalu so ga Hrvatje poslali kot odvetnika v Pulj, najvažnejše pa tudi najbolj politizirano istrsko mesto. Tu je začel z gospodarskim delom. Ustanovil je tu hrvatsko posojilnico, ki je začela reševati istrski narod uspešno izpod italijanskega gospodarskega jarma. Kmalu so sledile še posojilnice v Pazinu, Buzetu in Voloski. In nato male posojilnice po vseh istrskih vaseh. Laginja je bil dvakrat nato izvoljen v dunajski parlament. V l. 1917 je bil član delegacij, ko je bila izdana majska deklaracija in se je pojaljati cesar Karl z zastopniki Jugoslovancov za rešitev propadajoče avstro-ogrške monarhije. Po prevaru je moral vse italijanske zasedbe Istre oditi v Zagreb, kjer je bil izbran v Narodno višje in nato je bil imenovan za hrvatskega bana. L. 1919 je zapustil to mesto, ker je bila uprava preurejena in načeljevali Hrvatski odtelj ban Hrvatske, kot Hrvatske sedaj ni več, obstaja pa Savska banovina. Odtelj se ni več bavil dosti s politiko.

Za hrvatski narod ima Laginja kot narodni delavec velike zasluge.

Zopet evharistični kongres!
V Zagrebu se menda zelo pripravljajo na nov evharistični kongres, versko manifestacijo jugoslovanskih katolikov. Katoliški listi pišejo o velikih pripravah ter poročajo, da bo letošnji kongres imel velik pomen in še večji značaj, menda celo mednaroden, ker se poroča da pride mnogo Amerikancev nanj. Program kongresa še menda ni dokončen definitivno, prične se pa 14. avgusta zvečer z molitvijo na Svetega Duha.

Akademija Krekovec
Kršćansko socijalna mladina, ki si je nadela ime Krekove mladine in ki ima precej živahno delovanje na kulturnem in gospodarskem polju, je priredila v torek 18. marca zvečer v dvorani Delavske zbornice akademijo o bližnji sedemdesetletnici vodje naših kršćanskih socijalcev Jožeta Gostinčarja. Akademija je ustala lepo in sta se udeležila tudi zastopnika Delavske zbornice Melhior Cobal in Filip Uratnik. Pri akademiji so sodelovali sami mladi ljudje, ki so podali vse točke sporeda kot recitacije in pesmi z globokim občutkom. Akademija se je pričela s čitanjem odlomka iz sv. pisma, kjer se govori o nedelavnosti kot o grehu. Pevske zbor je zapel nato Himno delu, sledila je recitacija Seliskarjeve "Crne matere", nato zelo močno uplivačo oderska uprizoritev Cankarjevega Simna Sirotnika, dalje recitacijski zbor deklatskega zbora. Nato je govoril g. Langus o idealih Krekove mladine, zaobljubil nato nove člane Krekove mladine, ki so mu odgovarjali na vprašanja, da priznavajo boga, da hočejo vero v dejanjih in da hočejo biti zvesti načelom kršćanskega socijalizma. Zelo efektne sta bili recitaciji iz "Ognja" in "Majniške pesmi" kršćansko

socijalnega pesnika Bošteleta. Akademijo je zaključil zbor na delo.

Sanatorij za jetične železničarje
Maribor, 18. marca 1930.

V Jugoslaviji imamo poleg Srednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in njemu podrejenih treh bolniških blagajin za privatne nameščenice še samostojne rudarske Bratovske skladnice in samostojen železničarski Humanitarni fond. Ti organi delavskega bolniškega in nezgodnega zavarovanja se sicer med seboj podpirajo, vendar je to kot povsod: vsakdo ima raje, ako mu ni treba biti gost drugega, še tako dobrega prijatelja. Vsa tega želijo železničarji, da daljšo dobo zgradbo lastnih sanatorijev, zlasti enega za na pljučih bolne. Srednjišnji urad od njega Okrožni uradi jih imajo celo vrsto, tako na Golniku, v Topolšici, na Rabu, Klenovnik i. t. d., ali železničarji žele lastnega.

Tako je preiskala komisija prometnega ministarstva, ki namerava postaviti še tekom letošnje gradbene sezone za uslužbenice iz svojega področja v obsegu vardarske in dravske banovine velik sanatorij za jetične, za kar so v proračunu predvidene potrebne vsote za kritje gradbenih stroškov v znesku 4 do 5 milijonov dinarjev, za mnoge kraje Slovanije. Komisija, ki izbira stavbni prostor, se je zadnje čase mudila na Gorenjskem in si ogledala teren v Benunjah, Kranjski gori, Trzinu, Bledu, Bohinju in drugih gorenjskih krajih. Včeraj je prišla k nam v Maribor komisija. Komisija je bila najprej pri Spodnji in Zgornji Kungoti in pri Sv. Lenartu nato pa pri Framu, Rancah, Planinci, Lokci, Zgornji Polakavi in si končno ogledala tudi teren pod Pohorjem pri Slovenski Bistrici, Tinjah ter Sv. Martinu. Komisija se je takoj odločila za mariborsko okolico ter se bo v zmišljenih sklopih postavila, sanatorij pod Pohorjem. Komisija je pooblastila primarija dr. Matka, da uredi vse končnoveljavno. Zopet nova pridobitev delavstva!

Nova Lipahova komedija "Glavni dobitek" v inozemstvu
Ljubljana, 24. marca 1930.

Kakor smo že poročali je imel ljubljanski igralec Lipah s svojo komedijo "Glavni dobitek" velik uspeh, sedaj je pa prejel avtor povabilo Prškega in Brnskega narodnega gledališča, naj jim predloži svojo komedijo, ki bo potem najbrže doživela svojo vzpizoritev v Pragi in Brnu.

Strasna rodbinska tragedija
Bela Cerkev, 22. marca 1930.

V južno banški občini Straži pri Beli Cerki se je te dni odigrala strasna rodbinska tragedija. Posestnik Ilja Suru je med pripravo bližnjega ženstva, nato si je pa z britvijo prerezal vrat. Suru je bil eden najbogatejših kmetov v občini. Imel je okoli 25 oralov sveta, toda na svojo lastno nesrečo in propast je bil strastno udan pijačo. Pil je ne prestan in lani so ga celo morali radi zastrupljenja z alkoholom prepeljati v bolnico, kjer so mu jedva rešili življenje. Močeno pijančevanje je uničilo rodbinsko srečo. Zakonca sta se vedno prepirala, v pijanosti pa je mož ženo tudi pretepal. Te dni je prišel zopet pijan domov ter se začel z ženo prepirati. Med preprirom je pograbil sekiro ter opazil ženo 14krat po glavi, ter jo tako razmesaril, da nesečnice niso mogli spoznati, nato je mirno legel spat. Ko se je zbudil in streljal je videl grozne posledice svoje pijanosti. Iz strahu pred kaznijo si je prerezal vrat in potisnil mrtvi ženi britve v roko, kakor da ga je hotela ona umoriti. Sosede, katerim se je zdel mir v hiši sumljiv so našli oba mrtva.

Zrakoplovna pošta in promet v Jugoslaviji
Ljubljana, 24. marca 1930.

Dne 17. t. m. se je pričel zrakoplovni promet na progh Zagreb-Beograd in Beograd-Skopje. Avijon odhaja iz Zagreba vsak dan ob 8 uri zjutraj, iz Beograda pa odhaja vsak drugi dan ob 10.30 in iz Skopja ob 8 uri. Pošte sprejemajo kot avionske pošiljke, samo take pošiljke, ki so navedene v pristojbeniku za avijonske pošiljke oziroma le za dotične države, ki so v tem pristojbeniku našteje.

Tragedija v bližini
Split, 20. marca 1930.

Svoječasno smo poročali, kako je slaboumi delavec Petar Kuzmić v hipni duševni zmedbi ustrelil dva stražnika. Kuzmića so nato prepeljali v umolnico v Šibenik. Včeraj pa je začel nanadoma blazneti, zaletel se je z glavno v zid, nato se je pa polagoma umiril ter legel na postelj. Ko so prišli čez nekaj časa k njemu so opazili, da je umrl. Pretresel si je namreč možgane.

Vaštržavna šumarska in lovška razstava se bo vršila v jeseni
od 31. avgusta do 15. septembra 1930 v Ljubljani na Ljubljanskem velesejmu. Predpriprave so že v polnem teku, sodelujejo najodličnejši šumarski strokovnjaki, lesni industriji in lovski organizatorji Dravske banovine, dela se pa tudi prav uspešno zato v vsej ostali državi, zlasti pri državnih šumskih upravah in pri ministerstvu za šume in rudnike samem, ki bo razstavo kar najbolj podpiralo.

Na nekdanjih rimskih naselbinah v Savinski dolini so našli 1800 let star cekin
Sv. Peter, 20. marca 1930.

Na njivi gospe Alojzije Trglav v Zgornjih Gruševljah je našla domača dekla Lenčka te dni star denar v velikosti negdanjega dvajsetkronskega zlatnika. Denar je bil zelo svetel, toda že nekoliko obrabljen, precej jasno se pa da prebrati napis v latinskem jeziku in vidi se tudi izbočen relief rimskega cesarja. V kolikor se je dalo ugotoviti je to denar izdan za vladar cesarja Trojana, ki je vladal rimsko cesarstvo v letih 98—117 po Kristusu; torej bo ta zlatnik danes že čez 1800 let star. V okolici tega kraja, mora biti še več aličnih starinskih predmetov, kajti tu so že kopali razni arheologi, ter so tudi že večkrat našli starine iz te dobe.

Svojevrsen nov svetovni rekord se nam obeta v Ljubljani
Ljubljana, 22. marca 1930.

Od jutri dalje bo skušal Dragotin Majetić iz Zagreba v tukajšnji restavraciji "Zvezda", postaviti svetovni rekord v sviranju na narodni instrument slavonsko primo. Majetić je že postavil rekord v Zagrebu, kjer je aviral nepretrgoma 60 ur. V Ljubljani pa misli svoj rekord izboljšati. Na kitari ga pa bo spremljal 17-letni Zagrebčan Dušan Rainović.

Tragedija mlade služkinje
Ljubljana, 20. marca 1930.

Danes ob 5. uri zjutraj je bila v Janez Trdinovo ulico pozvana rešilna postaja, da odpelje v bolnico mlado služkinjo Jožico A., ker se je zastrupila z gorilnim plinom. V službo je stopila pred petimi dnevi, toda gospodinja ni bila zadovoljna z njo ter ji je včeraj odpovedala službo. To je mlado služkinjo tako potrla da je storila samomor. Njeno stanje je zelo kritično ter ni mnogo upanja, da okreva.

Elektrifikacija Zagreba
Zagreb, 14. marca.

Danes ob 2. popoldne je bil izročen prometu velik daljnovid Zagreb-Karlovce. Po tem daljnovidu bo dobival Zagreb elektriko iz velike elektrarne na Kolpi v Oslju pri Karlovcu. Kakor znano, je imel Zagreb do sedaj električno centralo na parne turbine. Pričakuje se, da se bo z novo elektrarno električni tok v Zagrebu pocenil.

Odlični gost iz Amerike v Ljubljani
Ljubljana, 21. marca 1930.

Dr. Robbins William Jacob, profesor botanike na Columbia University (New York) pride drevi v Ljubljani, da obišče zoološki inštitut ljubljanske univerze kot zastopnik Rockefeller Foundation za Evropo. Prirodoslovni oddelek.

Tekmovanje v rokoborbi med Jugoslovijci in Madžarski
Madžarska zveza za rokoborno je povabila našo zvezo na veliko tekmovalje, ki se začne te dni v Budimpešti. Obenem se bo vršila tudi meddržavna borba med našo ter madžarsko reprezentanco.

Smrtina kom
V Ljubljani je umrl 20. t. m. čevljarSKI mojster Ivan Šetina, v Celju pa 78letna delavka Marija Vetrhova.

Srbske poljedelske zadruge v Banjaluki, si grade svoj dom
Med srbskimi poljedelskimi zadrugami je začeta akcija, da si zgrade v Banjaluki veliko palačo, ki naj bi služila reprezentativnim svrham. V njej bi bili nameščeni tudi centralni uradi Zadrugne zveze poljedelskih zadrug, katerih je v Drinski banovini središčem v Banjaluki, 68. Trdnjavo Klis v Dalmaciji bodo popravili radi tujskega prometa.

Znano trdnjavo Klis v Dalmaciji bodo popravili ter postavili zopet v nekdanje zgodovinsko stanje, da bo služila kot privlačna točka tujcem, ki obiskujejo Dalmacijo. Kakor znano je avstrijska vlada zdala okoli trdnjave velike vojašnice, katere bodo sedaj popolnoma porušili. Kredit v ta namen je že odobren.

Predsednik jugoslovanskega inženirskega združenja se je vrnil iz Tokija

Predsednik jugoslovanskega inženirskega združenja Brantislav Avramović se je te dni vrnil iz Tokija, kjer se je kot delegat vseh slovenskih držav udeležil velikega kongresa inženirjev cellega sveta. Na tem kongresu je bilo 2500 delegatov iz vseh delov sveta. Inicijativo za ta kongres je dala japonska vlada. Prihodnji kongres se bo vršil v Chicagu leta 1933 o priliki svetovne razstave.

Veliki vsenokolski zlet v Beogradu
Beograd, 23. marca 1930.

V Beogradu se mrzlično dela na predpripravi za vsenokolski zlet, ki se bo letošnje leto vršil v Beogradu. Posebno velika bo udeležba iz Čehoslovaške. Največje preglavice dela vprašanje nastanitve gostov, kajti ceni se jih na kakih 100.000. Pričakuje se, da bo to največji sokolski zlet, kar jih je dosedaj bilo v Jugoslaviji.

Ljubljanska kinogledališča predvajajo trenutno sledeče filme

Kino Elftin Matica predvaja tonfilmsko opereto Rio Rita z Bebe Daniels v glavni vlogi. Kino Ljubljanski dvor ima na programu Normo Talmadge v filmu Burna noč. Kino Ideal pa vrti veseloigro nemškega izvoru Kraljica planin. Polno je vse!

Iz ljubljanskega gledališča
Ljubljana, 24. marca 1930.

Te dni so igrali že 256. znano Klabundovo dramo "Krog z kreda". Dosedaj, razen operete "Grofica Marice" še nobeno delo ni doseglo v Ljubljani toliko predstav v enem letu.

Umrli so:
Ljubljana, 22. marca 1930.

V sp. Šiški pri Ljubljani je umrl železniški poduradnik v p. Tomo Tavčar, v Soduščici na svojem posestvu pa je preminul posestnik Gregor Adamić, oče znanega skladatelja prof. Karla Adamića v Koprivnici. Pokojnik je slovel svoje čase kot izborni združni organizator.

IZ PRIMORJA
Poset ameriškega milijarderja v našem Jadranu

Šibenik, 22. marca 1930.

Včeraj popoldne je prispela semkaj velika luksuzna jahta z lastnikom Hi Esmaro, ameriškim kraljem asbesta. Bogati Američan potuje po Sredozemskem morju ter je ob tej priliki obiskal tudi našo obal. S seboj ima sedem potnikov, posadka pa šteje 38 mož.

V kamolomih okoli Repentabra je delo zadnje čase zastalo, tako, da mnogi mislijo na izselitev v Argentino. Ena desetina občanov, okoli sto jih je že tam doli.

Okoli Vipave so začeli izsekavati težko zasajene gozdove v taki meri, da je oblast morala prepovedati nadaljnje izsekavanje.

V Stanjelu bi radi prodali svoje vinske pridelke, toda kupčija jim gre slabo. Ker vinska kupčija, ki je nekoč nudila zaslužek domačinom ne gre, so se nekatere lotili prodaje drv. Drugi se pa zopet kar trumoma izseljujejo v Južno Ameriko. Ako bo šlo tako dalje, bodo Italijani imeli lažji posel, kajti naši se izseljujejo, kajti nekdanji se precej dobro stujejo pokrajine propadajo, radi močne konkurence v vinogradništvu iz notranje Italije.

Požar je napravil vdovi Stembergerjevi pri Kodrež akode 40, 000-lir. V Sekani je pa zgorel hlev z zalogo sena, last Jojopa Grbca. Škode ima nad 20.000 lir.

Ženske so zagonetke
Roda Roda:

Ne vem, kdo je izumil besedo o zagonetni ženski naravi—bržkone je bil Francoz. Vsekakor je Sardou od tega živel in še ob času, ko je bila Ibsenova slava na višku, je beseda krožila po svetlu.

Tedaj je prišel Weininger in odgnal zastor: prišel je Freud in zastor popolnoma odmaknil. Odtlej je neumna rečenica mrtva.

Ženska je zagonetka, gotovo; pa če si z njo sam, ti pove rešitev.

Beseda me je nekoč zelo zgrabila in me ni več pustila — po zaslugi nekega mladostnega vtisa. To je bilo takole:

Z enajstimi leti, davno preden sem vedel kaj o ženskah, sem sanjari o Dori. Takrat, pred devetnajstimi leti, ji je bilo dvanajst let. Danes jih šteje devet in trideset, je fabrikantinja in se imenuje Dolly.

Sanjari sem torej o Dori: po božni, spoštljivo, neizrekljivo vroče.

Nekoč sem jo dobil v njenem stanovanju, pozno v somraku. Samo — v njeni sobi. Svetilke so gorele.

Vstopil sem bil v plašč, s klubom lepo v roki, in še vas premameno od poti sem po vseh udih; obstal sem ob vratih, ves v zadregi, da sem jo srečal, in zajecljal:

"Dober večer". Čisto tiho. Nič drugega.

Samo sekunda je pretekla — Dora se je čudno dvignila — se čudno zasmejala — oči so se ji zableskale. Stopla je k meni in izginila svojo tačico — ne, da ji jo stisnem, o ne, ampak da ji jo poljubim. Da jo poljubim — jaz; ona, dvanajstletnica...

Ko nisem takoj razumel, me je nestrpno opomnila:

"No—?"

Tedaj sem izpolnil ukaz.

In ona — med tem ko se ji je čudni nasmeh ojačil:

"Poljubi me!"

"...Kako? Kaj naj storim?"

"Poljubi me!"

Se nobena ni od mene kaj takšnega zahtevala; tega nisem razumel.

Ali ji je hipoma upadel pogum? — Izginila je v drugo, temno sobo.

Končno sem se zbral, skočil za njo in...

"Ne tu", je zavreščala. In me potisnila nazaj, v polno svetlobo. — Tu mi je ponudila svoje ustnice.

Hotel sem...

Ona pa se je zakrohotala — zvilila se je od smeha — in šinila proč, dokončno, ne da bi jo poljubil.

Dolga leta je nisem več videl.

In leto in dan sem premišljeval o tem prvem srečanju z žensko. Kaj je bilo vse to...? Kdo mi to razjasni?

Kmalu sem slisal: "Ženske so zagonetke."

Cepprav ni bilo pojasnilo, je bilo vsaj tolažba zame: odkritje, da ne krčujem samo jaz, neizkušenec, o vedenju žensk — da delijo tudi odrasli, pametnjaki, da, največji pesniki in modrijani, moje usodo.

Hotela je, da jo poljubim, a samo v svetlobi. — Zakaj?

Včeraj sem jo vprašal: Dolly, fabrikantinja.

Spočetka se ni mogla spomniti.

Potem se je zakrohotala — tako glasno kakor tedaj, le da se danes ni zvila — krohotala se je in pripovedovala:

"Ah, prvi poljub —? To ste bili vi —? Nisem vedela več; mene. — In kako se je primerilo? Marga, moja prijateljica, mi je nila sem, da je bil vaš bratrbila rekla: "Pazi — kadar možki koga poljubijo, vedno zaprejo oči." — To sem hotela videti — za to sem potrebovala luči."

Resnično — včeraj, ko mi je to priznala, bi bil počil od jeze.

Hotela je videti, da-li zamežim!

In nad to abotno gosko sem si desetletja razbijal glavo...

Slovenska Narodna
Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota
Inkorp. 17. junija 1907
v državi Illinois

2637-52 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockford 4904

GLAVNI ODBOR S.N.P.J.
UPRAVNI ODBOR:
VINCENT CAINKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI
ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. sadravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:
FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:
JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kana.
JOHN TRELLJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:
GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOWAR JR., drugo okrožje.....695 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK LEKSA, tretje okrožje.....P. O. Box 584, Mulberry, Kana.
FRANK KLUN, četrto okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
FRANK KLOPČIC, peto okrožje.....P. O. Dines, Wya.

NADZORNI ODBOR:
FRANK BAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST.....555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....610 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

BREŽIČNI PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE
(Nadaljevanje z 2. strani.)
Imajo kratki električni valovi še to dobro lastnost, da se ne širijo tikoma ob zemeljskem površju, marveč v višjih plasteh atmosfere, kjer se razširjajo popolnoma neovirano in se ne izgubljajo toliko energije kot pri tleh. Izven zemeljskega območja pa vžle temu ne morejo uiti, zakaj visoko nad zemljo je plast atmosfere takih fizikalnih lastnosti, da se električni valovi, kakor svetloba od zrcala odbijejo z nje nazaj na zemljo. Med potjo se energija usmerjenih kratkih valov ne zmanjša dosti in ko bi bilo mogoče s primernimi zbiralnimi antenami prejeti ves snop valov, ki jih je vrgla semkaj oddajna postaja, potem bi bil prenos energije v tem primeru vsekakor prav dober. Toda sprejemne antene, kakršne smo v stanu graditi ljudje, tega, žal ne zmorejo in tako gre pretežna množina energije nezloričena mimo.

Teško si je zamisliti, da bo na ta način, ki se ga sedaj poslužuje radio tehnika, kjer torej antene izžarjajo električno energijo v obliki valovanja, vobče kdaj sa.

mogoče doseči prenos takih množin elektrike, kakor se sedaj prenašajo po daljnovidih in kablilih, in kar je še važnejše — tako ekonomično. Prej ko ne bo treba ubrati popolnoma drugačnega pota. Nemara bo treba načeti problem tako, kakor sta pokazala Nikola Tesla ali pa Američan Thomson, ki sta v brezličnem prenašanju elektrike dosegla že prav lepe uspehe, čeprav samo na manjši oddaljenosti. Kateri izmed udeležkov, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem, utegne biti na pravi poti, o tem se da seveda samo ugibati. Skoro gotovo pa je, da bo sedanji način obveljal samo v brezlični telegrafiji, telefoniji, v prenašanju slik in gledanju na daljavo, kjer je vprašanje: kako ekonomično se energija prenaša, popolnoma nebitveno. Prav tako je verjetno, da se bodo s tako usmerjenimi električnimi valovi v bodoče krmarile vojne ladje, letala, torpedi, tanki; da se bodo z njimi na daljavo povzročale eksplozije in požari. Vojna tehnika se zdi vobče najbolj hvalno polje za njih nadaljnjo uporabo. In v tem delokrogu, ne pa v pravem prenašanju električne energije je iskati glavno vrednost Marconijevega poskusa v obliki valovanja, vobče kdaj sa.

—nj.

Lindbergha bodo okroževali v kolajni, katero dokončuje po navodilu kongresa kiparica L. G. Fraser iz New Yorka. Kolajno bo prejel ameriški "flying foot" kot priznanje za svoje letalske spretnosti od kongresa.

Hanns Heine Ewers:

Poslednja volja Stanislave d'Asp

(iz knjige "Die Besessenen")—Poslovenil To-ar.

Resnično je, da je Stanislava d'Asp z grofom Vincencem d'Ault-Onival dve polni leti nizkoto ravnala. Vsaki večer, če je bila sivi sentimentalne pesmi, je sedel v partenu in je potoval vsaki mesec za njo v drugo mesto. Njegove rože je metala belim kuncem, a katerimi je nastopala na odru, njegove briljante je nosila v zastavljalnicu, da je lahko povabila tovariše ter po jedi in piščali vohajoče boheme. Nekoč jo je pobral iz costnega blata, ko se je z nekim žurnalstom majala domov. Tedaj se mu je zasmejala v obraz: "Pojdite vendar z nama! Saj svetili nama boste lahko!"

Nobene najnesramnejše žalitve ni bilo, da bi je ne bila prihranila za grofa. Besede, nabrane iz smrdragljivih postelj pristaniških bordelov, geste, tako nesramne, da je pred njimi zarde vsaki lastnik bordelov, scene, katere so izdajale gotov vlačugin nagon iz knjig, katere je vsak aretin zatajil — vsega tega je bil deležen, če je le poskusil priti v njeno bližino.

Pajaci iz varietea so ga ljubiti in so imeli neskončno sočutje z ubogim norcem. Res, da so jemali denar, ki ga je razmetavala vlačuga, ali sovržili so jo tem temeljitejši in zaničevali, to kurbo, ki je omadeževala njihov pošten artistični stan, katere umetnost sploh ni bila umetnost, in ki ni ničesar imela kakor svojo bleščečo lepoto. In starejši iz "Five Hobson Brothers", Fris Jakobskötter iz Pirne, ji je razbil nekoč na glavi steklenico rdečega vina, da so se lasje gosto sprijeli od zasirjene se krvi.

Potem, nekoč zvečer, ko je bila zopet tako hripava, da je komaj stisnila glas čez suhe ustnice, ko je gledalčki zdravnik potem, ko jo je površno preiskal pojasnil, da je jetična v zadnjem stadiju — kar je sama že zdavnaj vedela — in da jo bo v par mesecih hudič pobral, če bo tako naprej živela, je pustila poklicati grofa v svojo garderobo. Pljunila je, ko je vstopil, in mu je rekla, da je sedaj pripravljena, postati njegova priležnica. Ko se je sklonil, da bi ji roko poljubil, ga je pahnila od sebe in se je smejala. Ali kratki valovi strupenega smeha so trgali njena pljuča in skrivila se je v dušljivem kašlju. Potem, komaj je kašelj minil, je naslonjena čez ašinke in pudce, ihtela stokajoče v svoj svileni robec. Tiho ji je položil grof roko na kodre; tedaj se je vzpela pokonci: "Torej, le vzemite me!" Pomolila mu je robec pod nos, poln krvi in rumenega sluzja: "Tu gospod moj, toliko sem še vredna!"

Taka je bila Stanislava d'Asp. — Toda ne da se tajiti, da je postala vlačuga dama čez noč. Grof jo je nosil po Evropi, in jo prenašal od enega sanatorija do drugega. Naredila je, kar je rekel in kar so dejali zdravniki; tožila ni nikoli in nikdar ni izrekla najmanjšega ugovora. Umrla ni; živela je mesece in leta in zdravje se ji je boljalo, čisto počasi, toda bolj in bolj. In polagoma je večasih pogledala tudi grofa. S tem mirom, s tem tihim, večno enakim življenjem je zrastle v nji hvaležnost.

Ko sta se odpeljala iz Algira, je dejal zdravnik, da je lahko tudi mogoče, da bi kdaj zopet popolnoma ozdravela. Grof se je obrnil, toda dobro je videla njegovo majhno solzo. In naenkrat, da bi mu veselje še povečala, se je dotaknila njegove roke. Čutila je kako je trepetal; tedaj se je nasmejala: "Vincenc, zate hočem ozdraveti." To je bilo prvokrat, da je imenovala njegovo ime, prvokrat, da mu je rekla ti, in prvokrat, da se ga je dotaknila. Pogledal jo je — potem je zdiral proč, nič več gospodar svoje volje. Toda, ko je pogledala za njim, se ji je vzdignil žolč. — "Ah, če bi le ne jokal."

In vendar je rastle njena hvaležnost in sočutje do njega. Tudi se je zavedala svoje kriv-

de, in vzbudilo se ji je čustvo dolžnosti, da mora vračati to strašno ljubezen. K temu še neke vrste veliko občudovanje te čudovite ljubezni, katero je ena sekunda rodila za celo človeško življenje. Če je sedela na obrežju v pletenem naslonjaču in sanjala preko valov, je pač premišljevala o tem. Tedaj ji je postalo jasno, da tej ljubezni ni nič nemogočega; da je našla nekaj, tako krasnega, tako čudovitega, kakor se najde v stoletjih le enkrat. In ko je potem prišla ljubiti — in ko je ljubila — vendar njega ni ljubila, temveč samo njegovo veliko ljubezen.

To mu ni povedala, vedela je, da jo tako ne bi razumel. Ali naredila je pač vse, da ga osreči. In samo enkrat je odgovorila: Ne!

To je bilo, ko jo je prosil, da mu naj bo žena.

Toda grof ni popustil, kar je dalo povod za borenje skozi mesece. Rekla je, da bo pisala njegovim sorodnikom, če jo ne bo nehal prositi. Tedaj je pisal sam ter jim sporočil svojo zaroko. Najprvo je prišel neki nečak, potem neki stric; njo so imeli za šarmantno, njega za trdoglavega butca. Grof se je smejal in je rekel, da bo pač ukrenil kakor sam hoče. Potem je prišla njegova mati; pri tem je izigrala Stanislava d'Asp svojo veliko vlogo. Kaj je bila, to pa ve on in lahko pove materi. Toda potem je pokazala svoje dokumente in je razodela da se imenuje Lea Lewi in da je nezakonski otrok. In Judinja je, in da bo ostala to celo svoje življenje. Tako, in če jo hoče grof Vincenc d'Ault-Onival, markiz iz Ronvala, pobožni sin krščanske normandijske rodbine, vseeno poročiti, naj jo le. Nato je šla ven, in ga je pustila samega z grofico vdovo.

To, kar je napravila, je bilo dobro pretehtano. Dobro je poznala grofa in vedela je, kako zelo živi v svoji otroški veri, vedela je, da nikoli ne vstane in tudi nikoli ne gre spat in nikoli ne je, da ne bi izmislil svoje molitvice. O, prav nalahno, brez pozornosti in noben tujec ne bo opazil. Vedela je, da je žel k maši in k spovedi in vedela je tudi, da je vse to napravil iz najglobljejšega notranjega čustva. In vedela je tudi, kako je udan svoji materi, kako jo ljubi in časti. Ta ga bo gotovo pregovarjala, ta stara, pametna gospa, in mu še enkrat pojasnila, kako da je nemogoče ta zakon, kako se smeš pred svojimi ljudmi in kako greši proti svoji materi in svoji veri.

Stala je na balkonu in čakala. Poznala je vsako besedo, ki jo je mati govorila, kakor da bi sama to pripovedovala. Če bi mogla biti tam in ji šepetati, da pada ji natančno in prepričevalno vse vzkroke. Ja, vesoljno morje vega nemogočega da bi stalo med njo in njegovo ljubeznijo in potem — potem bo on vendar —

Sedaj se je spomnila na nekaj. Zletela je skozi sobo. Tiho je odprla vrata do grofove sobe in je iskala v mračni svetlobi besede brez sape in sopeč. Pred staro damo je obstala; trdo in ostro so se razleteli slogi: "In moji otroci — če jih le bom imela — morajo biti judovski, judovski kakor sem jaz!"

Ni čakala odgovora. Zdirjala je v svojo sobo in se je težko vrgla čez posteljo. Tako, sedaj se je odločilo!

O gotovo, to mora potlačiti tega neumnega, velikega mladeniča, tega sentimentalnega aristokrata iz tujega sveta, tega krščanskega bolničarja a svojo vero in ljubeznijo. In občutila je veliko zadoščanje, da je našla vendar vrata, preleznja in premočna za to strašno ljubezen, ki jo je vedno čutila in jo vendar ni nikoli razumela.

(Dalje prihodnjik.)

Stirina najt dmkasneje sta o ba Thorda, oče in sin, veslala proti Stojljenu, da se domeni- jo, kaj je še potrebno za svatbo. Vreme je bilo mirno.

"Klop ni dosti pritrjena," pravi sin in vstane, da bi jo pričvrstil. Pri tem se mu izpodmakne deska, na kateri je stal, da izgubi ravnotežje, zakrili z rokami in pade v vodo.

"Za veslo se primi!" vpije oče, ki je hitro vstal in ponujal veslo potaplajočemu se sinu. Sin je sicer nekajkrat iztegnil roko po veslu, toda roke so mu omagale.

"Počakaj malo!" kliče oče in zavela proti njemu. Sin pa se obrne, upre oči v očeta in izgrine pod vodo.

Thord ni hotel verjeti svojim lastnim očem. Zaustavil je čoln in neprestano gledal proti onemu kraju, kjer se je potopil sin. Mislil je, da se mora zopet prikazati nad vodo. Iz vode se je dvignilo nekaj mehurčkov, potem zopet nekaj, nazadnje pa en velik. Ta je prišel na površino, se razpočil — in jezero je bilo mirno. Tri dni in tri noči se oče ni premaknil z nesrečnega kraja. Ni se zmenil ni za glad ni za trudnost, samo ihtel je in tugoval za svojim sinom. Tretji dan zjutraj končno najde mrtvo truplo, ga zadene na ramena in odnese na dom.

Kakih pet let po tem nesrečnem dnevu začne župnik nekega dne pred hišo glasen šum. Zdi se mu, kakor da nekdo išče ključa na vratih. Zato vstane in odpre vrata, skozi katera vstopi velik, toda sključen možakar, mršav in siv.

Župnik ga je dolgo motril, preden ga je prepoznal. Bil je Thord.

"Precej pozno prihajaš," mu reče župnik in še zmerom stoji pred njim.

"Da, pozno prihajam," odgovori Thord in sede. Tudi župnik sede in dolgo gleda predse brez kake besede. Vse se mu zdi čudno. Naposled spregovori Thord: "Prinesel sem nekaj malega, kar bi dal rad revežem." Tu Thord vstane, položi denar na mizo in iznova sede.

Župnik začne šteti.

"To je pa dosti," reče.

"Prodal sem hišo in pol izkupička prinesel k vam, da razdelite med reveže."

Župnik je dolgo gledal svojo ga gošta in mu nato dejal s toplim sočustvovanjem:

"Kaj pa nameravaš početi sedaj?"

"Nekaj boljšega."

Zopet sta dogo molčala. Thord je povsli oči. Župnik ga je opazoval in slednjič rekel:

"Mislil, da ti je sin šele sedaj postal pravi blagoslov."

"Da, tudi jaz tako mislim," odvrne Thord in dvigne oči.

Po licu sta mu pritekli dve debeli solzi...

Osel režitelj

Nekemu kraljeviču v daljni deželi je bilo prerokovano, da mu bo v bodočnosti kedaj slavec režil življenje. Kraljeviču se je slavec radi tega tako priljubil, da ga je dal naslikati na svoj grb. Državne zastave so morale nositi slavečvo podobo, še litri in kozarci v gostilnah so morali nositi slavečvo sliko.

Prigodilo se je pa, da je žel kraljevič na lov, se izgubil in padel v globoko jamo, iz katere se ni mogel rešiti.

Iskali so ga daleč naokrog, a nihče ga ni mogel najti. Slavec je res prišel vsak večer in prepeval nad jamo, a rešil ga ni.

Čez nekaj dni pa zariga nad jamo osel in kraljeviču pade v glavo, da morajo biti tam, kjer je osel, tudi ljudje, ter so oglašali. Ljudje ga sicer potegnejo iz jame, pravi njegov režitelj pa je bil pravzaprav le osel.

Kraljevič da nato sbrisati povsod vse slavečve podobe in na njihovo mesto veli naslikati osla. Po vsej državi so brisali, radirali in znova slikali. V znak posebnega odklovanja je kraljevič imenoval osla tudi za ministra brez portfelja.

Pravijo, da se je ta navada ohranila še do danes.

Zdravnik: "Vam manjka samo veliko počitka, nič kot počitek."

Bolnica: "Ampak, gospod doktor, moj jezik..."

Zdravnik: "Ja, gospa, tudi ta — nič kot počitek..."

Pasji pregovor

Oče pelje svojega sina v Ljubljano v šolo. Spetoma mu daje različne nauke, kako se mora vesti v mestu. Naj uboga svojo gospodinjo in svoje profesorje. Nazadnje, ko sta bila že na Dolenjski cesti, pravi oče: "Se to ti morem povedati. Psi, ki lajajo, ne grizejo."

Komaj je oče to izpregovoril, prilajata iz neke veže dva zelo velika psa. Oče si ne pomišlja dolgo in zbeži v nasprotno vežo, sin pa za njim. Ko se je lajanje poleglo, stopita oče in sin zopet na cesto.

Sin: "Oče, zakaj pa ste zbežali, saj ste vendar rekli, da psi, ki lajajo, ne grizejo?"

Oče: "Janez, rekel sem, seveda; toda to je le pregovor in kaj jaz vem, če psi tudi poznajo pregovore!"

Jezikoslovec

Prvošolec (očetu): "Povej mi, papa, kaj je matrona?"

Oče: "Matrona je stara, spoštijiva gospa kakor naša stama mama."

Prvošolec: "Kajne, potem pa je stari oče — patrona!"

Sloan's Liniment

Vam li nagaja želodec?

Ako trpite vadi neprebravnosti, kislega telesa, riganja v želodcu ali črelih, glavobol, lahkonosice, ali omahih nerednosti, tedaj boste našli pravilno pomoč v Nuga-Tone. In vaše življenje bo novoga pomena, za vas. Nuga-Tone vsebuje nekaj najbolj zdravih snovi za pravo zdravo rudo krl, ojačuje in popravi prebravnost, daje silo in moč bolečnim organom in brezopnemu človeškemu sistemu. Nuga-Tone hitro pomaga občutnemu ali mehurnemu draženju. Vredni čreva, odpravi zaprtost, prebne teže strupenost v jetra, ter vam povrne pozitivno zdravilno splošno. Nuga-Tone narodi vse to ker odnese bolni organi svoje strupene in stimulira in ojača organe za pravo delovanje. Vi lahko dobite Nuga-Tone kjerkoli se prodajo zdravila. Ako vaš trgovec tega nima v zalogi, pošljite mu naš listek naroči za vas od njegove prekupevalnice.

Name _____

Street _____

Town _____

State _____

Dep. MF

REDKA PRILIKA

Proda se v starem kraju v zelo prometnem kraju Jugoslavije lepo posestvo. Velika hiša, v kateri je bila dolga vrsta let gostilna in zaloga z vinom in lesna trgovina. Velik sadni vrt, njiva in travnik, pripravo za skladišče lesa. Proda se tudi lep gozd, dva dela sta v Javorniku in en del je pri Jeršičah. Za vsa pojasnila obrnite se do lastniku na naslov: Anton Zihnerl, 6009 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. (Adv.)

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Zonite For pyorrhea

For prevention against gum infections, use Zonite, the new powerful antiseptic. Also guards against colds, coughs and more serious diseases of nose and throat.

From Youth to Age

There are three trying periods in a woman's life: when the girl matures to womanhood, when a woman gives birth to her first child, when a woman reaches middle age. At these times Lydia E. Pinkham's Vegetable Compound helps to restore normal health and vigor.

LYDIA E. PINKHAM'S VEGETABLE COMPOUND

"If you will fill in the coupon and mail to the Lydia Pinkham Medicine Company, they will be glad to send you a copy of Lydia E. Pinkham's Private Text Book, free of charge."

Name _____

Street _____

Town _____

State _____

Dep. MF

PROBAK
DOUBLE-EDGE BLADES
The best shave you ever had... for your money
50¢ back if your DEALER cannot supply you, write direct
\$1 for 10 Sample Blade... 10¢

PROBAK CORPORATION
455 FIRST AVENUE NEW YORK

Feen-a-mint
The Laxative You Chew Like Gum.
No Taste But the Mint
At Druggists—15c, 25c

famous the world over

• Pinaud's Shampoo
Leaves your hair lustrous, healthy, and not too dry!
At your favorite store—or send for free sample to Pinaud, Dept. M, 220 E. 21 St., New York

Alli ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

IZLET V JUGOSLAVIJO

na 9. maja tega leta s ekspresnim parnikom

OLYMPIC

z izvrstnim voditeljem. Originalne cene brez kakih zaračunavanj. Najboljša mesta v vseh razredih so že sedaj zajamčena za vas. Onim, ki mislijo potovati v staro domovino v juniju, priporočamo naši drugi izlet s parnikom

MAJESTIC

z največjim parnikom na svetu, kateri bo zapustil New York dne 6. junija in je na vodi samo pet in pol dni. Vse prijave za te kakor tudi za vse druge izlete v juniju in juliju sprejema

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Hjörson Björnstjerne: OČE IN SIN

Thord Oeveraas je bil najbogatejši in najuglednejši mož v vasi. Nekega dne je stal pokonci prav resen v župnišču.

"Sin se mi je rodil," je pripovedoval, "in bi ga dal rad krstiti."

"Kako pa mu bo ime?"

"France, kakor mojemu očetu."

"A kdo bo za botra?"

Povedal je ime nekega odličnega gospodarja.

"Zeliš se kaj?" ga vpraša župnik in ga pogleda.

"Rad bi, da ga ne krstite z drugimi, ampak samega posebe."

"S tem hočeš reči, da ne bi bil krščen v nedeljo kakor drugi, temveč kateri drugi dan?"

"Da, v soboto opoldne."

"Imaš še kako željo?" vpraša župnik.

"Nimam," odgovori kmetič in obračajoč kapo v rokah se pripravlja za odhod.

Na to vstane župnik.

"Morda imaš pa vendar še kakšno," reče župnik, stopi h Thordu, ga prime krepko za roke in mu pogleda pogumno naravnost v oči: "Bog daj, da bi ti

to dete prineslo v hišo srečo in blagoslov!"

Preteklo je šestnajst let od tega dne, ko je Thord zopet stal v župnišču sobi.

"Kako čvrst se mi zdi," ga nagovori župnik, ki v tem dolgem času ni opazil na njem nobene spremembe.

Posebnih skrbí nimam," odvrne Thord.

Župnik ni pazil na odgovor, ampak kar nadaljuje:

"Kaj si mi pa danes prinesel?"

"Radi sina sem prišel, ki bo jutri delal izpit." (Prav za prav: Konfirmacija, ki je običajna v protestantovskih deželah in pomeni nekako konec otroške šolske dobe.)

"Krasen deček je!"

"Gospod župnik, plačal bom pa šele potem, ko bom videl, katero številko bo dobil moj sin."

"No, pa mu bomo dali prvo številko!"

"Izvrstno! Tu imate deset cekinov za cerkev!"

"Imaš še kaj na srečo?" pogleda župnik Thorda.

"Nimam!" odvrne ta in gre.

Zopet je preteklo osem let, ko se nekega dne začne silen hrup pred župnim uradom: prišlo je

več ljudi, ki jih je pripeljal Thord. Župnik ga prepozna in pravi:

"Danes imaš pa veliko spremstva!"

"Da. Prišel sem zaradi oklicev: sin mi se ženi in jemlje za ženo Katarino, Gundmunovo hčer iz Storliden, ki je tudi prišla z nami."

"To je najbogatejša dekle v vsej okolici!" meni župnik.

"Tako se govori," odvrne kmet in se popraska po glavi.

Župnik je sedel za trenutek zatopljen v svoje misli, nato je vpisal imena zaročencev v knjigo in rekel prisotnim, naj se podpišejo.

Thord položi na mizo tri cekine.

"Pripada mi samo eden," pripomi župnik.

"Vem, ali zdaj je tu moj edinec in želim, da je na vse strani dobro in v redu."

Župnik vzame denar.

"Thord, do danes si že tretjič prišel k meni radi svojega sina."

"In zadnjič! Odslej bom bolj skrbel sam zase," reče Thord, spravi denarce, se poslovi in odide.

Ljudje, ki so prišli z njim, so šli počasi za njim.